

HENRYK SIENKIEWICZ

Pan Wołodyjowski

Traducere din limba polonă
și note de Stan Velea

POLIROM
2021

Henryk Sienkiewicz, *Pan Wołodyjowski*

© 2021 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Józef Brandt (1841-1915), *Cazac pe câmpul de luptă* (cca 1888-1889, ulei pe pânză), detaliu

Lucrare apărută cu acordul COPYRO – Societate de Gestiune Colectivă a Drepturilor de Autor

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

SIENKIEWICZ, HENRYK

Pan Wołodyjowski / Henryk Sienkiewicz; trad. din limba polonă și note de Stan Velea. – Iași: Polirom, 2021

2 vol.

ISBN: 978-973-46-8747-3

Vol. 1. – 2021. – ISBN: 978-973-46-8748-0

I. Velea, Stan (trad.)

821.162.1

Printed in ROMANIA

Zagłoba, crezând că schimbarea se datorește sfaturilor lui, își freca mâinile de mulțumire. Dar pentru că nu-i scăpa nimic, băgă de seamă și mâhnirea Krzysiei.

„Suferă! Se vede cât de colo că suferă, se gândi. Ei, nu-i nimic! Ce să-i faci? Fire de femeie. Dar și Michał! A întors-o dintr-odată, mai repede decât mă așteptam. E grozav, deși simțămintele i-au fost și-i vor fi mereu ca un foc de paie!”

Dar, cum jupân Zagłoba avea într-adevăr o inimă bună, începu numaidecât să-i pară rău de Krzysia.

„*Directe* n-am să-i zic nimic, își spuse, dar trebuie să născocesc ceva, ca s-o mângâi.”

Prin urmare, profitând de dreptul pe care i-l dădeau vârsta și capul coliliu, se duse la ea după cină și începu să-i netezească părul negru, mătăsos. Krzysia nu făcu nici o mișcare, înălțându-și spre el ochii blânzi, mirată întru câtva de duiosia lui, dar recunoscătoare.

Seara, Zagłoba îi trase un ghiont lui Wołodyjowski înainte ca acesta să pășească în încăperea în care dormea.

— Ei, cum e? îl întrebă, haiducelul n-are pereche!

— E drăguță căprița! răspunse micul cavalier. Ea singură face mai multă zarvă prin casă decât patru oșteni la un loc. E un adevărat toboșar.

— Toboșar! Dă Doamne să meargă cât mai repede cu toba ta!

— Noapte ușoară, domnia ta!

— Noapte ușoară! Ciudată plămadă și femeile astea! Te-ai apropiat puțin de Basia, și Krzysia a și început să sufere, ai băgat de seamă?...

— Nu... n-am văzut nimic! răspunse micul viteaz.

— Noapte ușoară, domnia ta! repetă Wołodjowski și intră repede în odaia lui.

Având în vedere firea schimbătoare a lui Michał, jupân Zagłoba se cam întrecuse în socotelile lui și nu dăduse dovadă de o îndemânare prea mare când îi vorbise de suferința Krzysiei, fiindcă micul oștean se înduioșă atât de tare, încât simți pe dată că i se urcă un nod în gât.

„Iată cum îi plătesc eu pentru bunăvoința cu care m-a mângâiat în tristețea mea ca o adevărată soră, își zise. Bine, dar ce rău i-am făcut? se întrebă după o clipă de gândire. Ce-am făcut? Am jignit-o timp de trei zile, purtându-mă de-a dreptul necuviincios. Am jignit o dulce fecioară, o făptură dragă! Pentru că a vrut să-mi ogoiască *vulnera*¹, eu i-am dat în schimb nerecunoștința mea. Dacă știam măcar să păstrez măsura și să-mi înfrânez prietenia primejdioasă, să n-o umilesc; se vede însă că pentru așa ceva mintea mea nu mă ajută destul...”

Și jupân Michał era supărat tare pe el însuși, simțind în același timp o milă nestăvilită în suflet.

Fără voia lui, începu să se gândească la Krzysia ca la o ființă iubită pe care a nedreptățit-o. Îndârjirea împotriva propriei purtări creștea cu fiecare clipă.

„Sunt un *barbarus*, un *barbarus!*” repeta.

Și Krzysia o alungă cu totul pe Basia din gândurile lui.

1. Rănile (lat.).

„S-o ia cine vrea pe capra asta, pe morișca și pârâitoarea asta! își spunea. Nowowiejski sau diavolul, mi-e totuna!”

Mânia creștea în el împotriva nevinovatei Basia; nici nu-i trecea prin minte că în acest fel putea s-o nedreptățească mai mult decât pe Krzysia, arătându-se nepăsător față de ea.

Cu firea-i de femeie, Krzysia ghici numai-decât că în sufletul lui Michał se înfăptuiește o schimbare. Nu se simțea în largul ei și era mahnită că micul cavaler o ocolea, dar înțelese în același timp că trebuie să se hotărască ceva între ei, că nu vor mai fi prieteni ca înainte, ci ori ceva cu mult mai mult, ori nimic.

O cuprinse îngrijorarea, care creștea la gândul plecării neîntârziată a lui Michał. În inimioara Krzysiei nu înmugurise dragostea. Jupânița n-o cunoscuse până acum. Dar și inima și sângele-i tânăr erau pregătite pentru dragoste.

Începuse să simtă o ușoară amețală; era cu putință, întrucât Wołodyjowski avea faima celui mai bun oștean al Republicii. Numele lui era rostit cu respect de toți cavalerii. Sora îi ridica în slavă virtuțile, era nefericit, iar pe de altă parte jupânița, trăind cu el sub același acoperiș, se obișnuise cu farmecul lui.

Krzysiei îi plăcea să fie iubită, așa că în ultimele zile, când jupân Michał începuse să se poarte nepăsător cu ea, suferise destul de mult. Dar pentru că firea o înzestrase cu o inimă bună, jupânița hotărâse să nu se arate supărată sau nerăbdătoare, ci să-l câștige prin bunătate.

Îi veni cu atât mai ușor să se poarte astfel, cu cât a doua zi Michał avea o înfățișare

spăsită; nu numai că nu-i ocolea privirea Krzysiei, dar se uita anume în ochii ei, de parcă voia să-i spună: „Ieri te-am jignit, dar astăzi îmi cer iertare“.

Și atâta îi vorbi din ochi, încât sub înrâurirea acestei priviri se roși toată și neliniștea-i crescuse și mai mult, parcă presimțind că în curând avea să se întâmple ceva însemnat.

Și se întâmplă într-adevăr. După-amiază, stolniceasa o luă pe Basia și plecară la o rudă a acesteia, soția cămărașului de Lvov, care se afla la Varșovia. Krzysia se prefăcu într-adins că o doare capul; dorea foarte mult să știe ce-i va spune Michał când vor rămâne singuri.

Jupân Zagłoba nu o însoți pe stolniceasă, dar își luase obiceiul să doarmă după-masă, uneori câteva ceasuri în șir, deoarece, spunea el, asta îl apără de moleșeală și-l face să fie voios seara, așa că după ce se mai hârjoni vreun ceas, se pregăti să se ducă în odaia lui. Inima Krzysiei începu să bată cu putere.

Dar ce dezamăgire o aștepta! Jupân Michał se ridică și plecă odată cu Zagłoba.

„O să vină curând“, se gândi Krzysia.

Și, luându-și ghergheful, începu să coasă un fund aurit pentru căciula pe care voia să i-o dăruiască lui Michał la plecare.

Își ridică ochii din clipă în clipă, iar privirile îi alergau până la orologiul meșterit la Gdansk, care ticăia liniștit într-un colț al încăperii.

Dar se scurse un ceas și încă unul și Michał nu mai venea.

Jupânița puse ghergheful pe genunchi și, încrucișându-și mâinile deasupra, rosti cu jumătate de glas:

„Se teme, dar până să îndrăznească el, pot să sosească ceilalți și atunci n-o să ne mai spunem nimic. Sau se trezește jupân Zagłoba...”

Acum i se părea că trebuie să vorbească despre un lucru foarte însemnat, care dacă va suferi amânare, apoi numai Wołodyjowski va purta vina.

În sfârșit, pașii lui răsunară în încăperea alăturată.

— Dă târcoale, își zise jupânița și începu din nou să coasă cu râvnă.

Așa și era; Wołodyjowski umbla de colo-colo și nu cuteza să intre. Între timp soarele se împurpurase și se apropia de asfințit.

— Jupâne Michał! strigă Krzysia deodată. Intră și o găsi cu ghergheful în mână.

— Domnia ta m-ai chemat?

— Voiam să știu dacă nu e cineva străin... Stau aici singură de două ceasuri...

Wołodyjowski își apropie un scaun și se așeză pe o margine.

Se scurse o clipă lungă; tăcea, își tot freca picioarele de podea, ascunzându-le tot mai adânc sub scaun, și mișca din mustăcioară. Krzysia se opri din cusut și se uită la el. Privirile li se întâlniră și amândoi lăsară ochii în jos...

Când Wołodyjowski îndrăzni să-și ridice iar privirea, ultimele luciri ale soarelui cădeau pe fața Krzysiei, făcând-o nespus de frumoasă... Părul unduios strălucea.

— Domnia ta pleci peste câteva zile? întrebă atât de încet, încât Michał abia auzi ce spunea.

— Altminteri nu se poate!

Și iarăși urmă o clipă de tăcere, după care Krzysia începu să vorbească:

— În ultimele zile am crezut că domnia ta ești supărat pe mine...

— O, Doamne! strigă Wołodyjowski, n-aș mai fi vrednic de privirea domniei tale dacă aș face așa ceva, dar nu asta a fost pricina.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă Krzysia, înălțându-și iar ochii la el.

— Vreau să vorbesc pe față; socotesc că vorba deschisă face întotdeauna mai mult decât prefăcătoria... Dar n-am să izbutesc să-ți spun câtă mângâiere a cunoscut inima mea din partea domniei tale și câtă recunoștință îți datorez!

— Deie Domnul să fie întotdeauna așa! răspunse Krzysia, încrucișându-și mâinile peste gherghef.

Jupân Michał urmă cu mare tristețe:

— Să dea Dumnezeu! Să dea Dumnezeu să fie așa... dar jupân Zagłoba mi-a lămurit – vorbesc înaintea domniei tale, cum aș vorbi înaintea preotului – jupân Zagłoba mi-a lămurit că prietenia cu femeile e lucru cu primejdie, pentru că adesea poate să ascundă un simțământ înflăcărat, cum se întâmplă cu cărbunii sub cenușă. Iar eu m-am gândit că jupân Zagłoba poate să aibă dreptate și – domnia ta cată să ierți pe un oștean fără pretenții, ca mine – altul ți-ar fi destăinuit mai meșteșugit, dar mie... parcă-mi sângerează inima că ți-am făcut supărare în zilele din urmă, și mi-e viața amară...

Și Michał începu să miște atât de repede din mustăți, cum nici un gândac nu e-n stare s-o facă.

Krzysia își plecă fruntea și, după o clipă, două lacrimi i se rostogoliră pe față.